

- reportasjeleder Une Bratberg
- kulturredaktør: Olav Egil Aune
- kultur@vl.no
- tips til avdelingen: 22 310 389
- flere nyheter på vl.no/kultur

kultur

I MORGEN KAN DU...

Alex Acuna spiller på Nordlysfestivalen i Tromsø i morgen. Foto: Fermatta/Wikimedia

... gå på konsert med den legendariske perkusjonisten **Alex Acuna**. Det er Nordlysfestivalen som inviterer til et rytmisk møte mellom Acuna og to av Norges fremste jazzmusikere, **Jan Gunnar Hoff** og **Per Mathisen**. Mange Vårt Land-lesere kjenner Alex Acuna fra jazz/rock-gruppen Koinonia, der han blant annet spilte sammen med **Abraham Laboriel** og **Bill Maxwell**. Acuna var fast medlem i Weather Report men har en enorm merittliste med blant **Paul McCartney**, **Chick Corea** og **Carlos Santana**. Konserten holdes på Verkstedet i Kulturhuset i Tromsø. ØYVIND WOIE

Toner fra skjørheten

– Jehan Alains musikk er liv, ild og dans, sier organisten Lars Notto Birkeland – som i morgen markerer 100-årsdagen for den underlige komponisten, med konsert og jubilatens komplette orgelverker på CD.

Olav Egil Aune

olav.egil.aune@vl.no

22 310 432

Det har vært en lang reise. Det startet med nysgjerrighet, slik all kjærlighet starter – det ble Jehan Alain (1911 – 1940). Alle organister treffer på Alain – det enkle, nesten manende, ekstatiske *Litanies*, en fulltreffer på orgelrepertoaret. Derfor kjenner vi det, gjerne uten å vite at det er det vi kjenner. Det er tilegnet søsteren Marie-Odile, som døde i en fjellulykke. «Når den kristne i sin fortvilelse ikke klarer å finne nye ord for å be Gud om nåde, gjentar han påkallelsen med lidenskapelig tro. Fornuftens har nådd sine grenser. Bare troen rekker til himmelen», skriver Jehan Alain. Det er det ujålete, dette «rett på», det helt naturlige i Alains musikk, Birkeland forfølger.

Jehan Alain ble drept av tyskerne i juni 1940, 29 år gammel.

100 ÅR

Jehan Alain, fransk organist og komponist.

Født i St-Germain-en-Laye den 3. februar 1911

Studerte ved Paris-konservatoriet under lærere som Paul Dukas og Marcel Dupré.

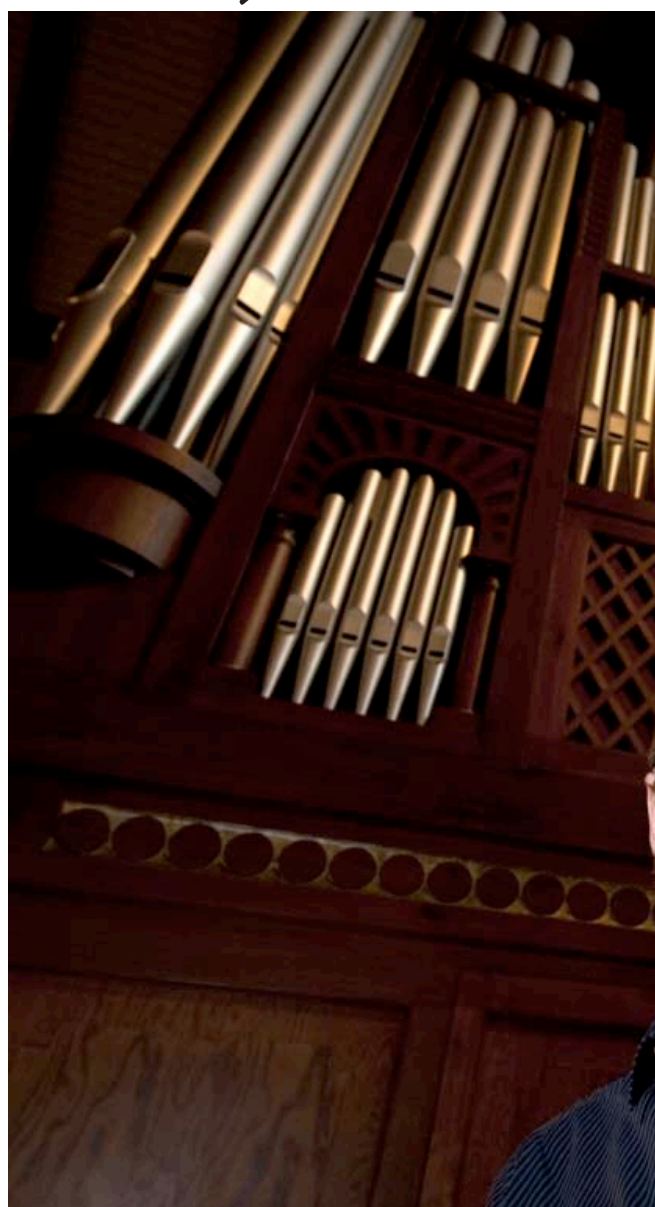
Drept i skuddveksling med tyske soldater ved Petit-Puy utenfor Saumur i juni 1940.

LARS NOTTO BIRKELAND

Organist i Fagerborg kirke.

Utdannet ved Norges Musikkhøgskole, videre orgelstudier med Kåre Nordstoga og Guy Bovet. Har deltatt i mesterklasser med blant andre Marie-Claire Alain, Lionel Rogg, Ferdinando Tagliavini med flere.

de samme byggeklossene – spesielle rytmer og klanger, fargepaletten. Men mens Messiaen er den store teologen i musikken, er Alain humanisten – han skriver ut fra det lille, skjøre, usikre menneskets verden. Spontan og ikke-kryptisk. Det er vel alt dette jeg kjenner igjen og som jeg kan gjøre til mitt, når jeg spiller. Alain var direkte i mot

å analysere musikk, den skulle bare tas i mot.

Likte å kjøre fort. Jehan Alain døde brutalt i krigen – 29 år gammel. Han var soldat, motorsykkelkurer og på vei mellom to poster. Han likte å kjøre fort, han likte i det hele tatt alt som gikk fort. Så møtte han en tysk patrulje.

– Det underlige, sier Birkeland, var at han ikke hadde fanget opp at det allerede var erklært våpenhvile den dagen. Han la seg i dekning og begynte å skyte – og ble skutt. Så spekuleres det naturligvis – lekte han helt, var det selvmord, panikk? Ingen vet. Når det gjaldt verket, det han lagde, sitter vi tilbake med en merkelig følelse av

Full av alt. – Jehan Alains musikk er full av alt. Og den er artig. En forunderlig verden, som forteller «hele sannheten» om hvor han er, hva han tenker, hva som opptar han akkurat der han er. Plutselig hører vi toglyder i et par av verkene – fordi han tilfeldig satt på toget da han skrev. Alain ville speile livet slik det er, ikke slik det burde være. En enkel troende sjel, en slags «hverdagskristen», som bare hadde det med seg, sier Birkeland.

– *Hadde århundrets store orgelmester, Olivier Messiaen, og Jehan Alain noe med hverandre å gjøre?*

– De møttes antakelig. Og de brukte mange av

LYDSKATT ETTER SAMISK MULTIKUNSTNER

■ Universitetsmuseet i Tromsø har fått en unik samling lydopptak i gave fra den finske jazzmusikeren **Seppo «Baron» Paakunainen**. Opptakene med **Nils-Aslak Valkeapää** er fra ulike konserter og lydstudio. Valkeapää regnes som en av de største samiske kunstnerne som har levd og ble verdenskjent etter sin mektige joik under åpningen av Lillehammer-OL i 1994. **Vårt Land**

Nils Aslak Valkeapää joiker ved åpningen av OL på Lillehammer 1994.

Foto: Scanpix

MULIG FILMFREDSPRIS

■ Den norskproduserte dokumentarfilmen *Russian Lessons* er nominert til filmfredsprisen Cinema for Peace Award for Justice, som deles ut under filmfestivalen i Berlin 14.02. Filmskaperne **Andrei Nekrasov** og **Olga Konskaya** undersøker i filmen Russlands krigføring i Georgia høsten 2008. For regissørene blir filmen en personlig reise, da de befinner seg på hver sin side av frontlinjene.

Vårt Land

LOST IN DECORATION

■ **Ingerid Kuiters** har i mange tiår levd ett omflakkende liv i blant annet København, New York og Amsterdams kunstnermiljøer. Med utstillingen *Lost in decoration* på Hauge Vestfold Kunstmuseum har Sandefjordkunstneren kommet hjem. **Vårt Land**

Portrett av Hund (2010)

ens rike

Jehan Alains egne tegninger er fulle av humor.

«Jehan Alain er en komponist, som skriver ut fra det lille, skjøre, usikre menneskets verden»

Lars Notto Birkeland

NY CD

Jehan Alain
Komplette orgelverker.
Lars Notto Birkeland på Goll orgelet i Fagbeorg kirke

Simax PSC 1314/Musikkopertorene

KONSERT

I morgen – på 100-årsdagen – feires Jehan Alain og hans musikk under en stor og variert konsert i Fagerborg kirke i Oslo. Her deltar Svein Tindberg, som leser en del av Alains tekster. Sopranen Birgitte Christensen deltar, det gjør også instrument- og vokalsembler, som fremfører Alains verker. Pluss Lars Notto Birkeland, som er mannen bak det hele.

gode orgelet vel.

– Orgelet har med framtid å gjøre. Og jeg vil bidra til at det har det, sier han. – Det representerer en stor, rik tradisjon, både i og utenfor kirken. Med et godt orgel – som vi har og er stolte av i Fagerborg kirke – gis uendelige muligheter til å fargelegge gudstjenesten og gjøre den ny, hver gang. Jeg har aldri brukt så mye tid på gudstjeneste-forberedelse, som etter at vi fikk det nye orgelet. Vi bruker det for alt det er verd. Orgelet er de uendelig mange fargenes instrument. Det er sterkere enn noe instrument, og du kan spille svakere på det enn på noe annet. Kirkens orkester. Rimelig rasjonelt, én musiker står for alt.

Sier Lars Notto Birkeland.

Lars Notto Birkeland traff en gullåre da han begynte å leve seg inn i Jehan Alains liv. I morgen feirer han Alains 100 års-dag med en konsert i Fagerborg kirke i Oslo.

Foto: Lars O. Flydal

at det er komplett, det var det han skulle gjøre. Så var det slutt.

– Og temperamentet finner du i musikken?

Orgelet har framtid. – Ja, flammen som blaffer opp og dør. Kontrastene – ild, liv, dans og fortvilelse.

Lars Notto Birkelands liv med Alain, er – som han selv sier – som å ha truffet en gullåre. Det finnes komplette innspillinger av orgelverkene fra før, men det er i hvert fall ti år siden sist. Birkelands innspilling runger derfor i et stort rom, når den nå lanseres internasjonalt.

– Komponistens søster, organisten Marie Claire Alain, har tidligere gjort sitt. Men dessverre også til å sementere oppfatning av hvem Jehan var og hvordan han skal spilles, sier han. – Det har liksom vært hennes «eiendom». Nå er hun 85.

Lars Notto Birkeland vil det